کوتاه از جامعه

۱۴ هزار مراجعه به اورژانس به خاطر آلودگی هوا

مجتبی خالدی، سخنگوی سازمان اورژانس کشور گفت: در شش روز گذشته و با افزایش آلودگی هوا، ۱۳ هزار و ۹۳۱ نفر در کشور به دلیل بیماری‌های قلبی و تنفسی به مراکز اورژانس مراجعه کرده‌اند.

وی با اشاره به آمار مراجعه‌کنندگان به اورژانس بر اثر آلودگی هوا از ۲۸ آذر تا سوم دی، افزود: به دلیل بروز آلودگی هوا و افزایش ذرات معلق هوا در استان‌های اصفهان، البرز، تهران، مرکزی، قزوین، قم، آذربایجان‌شرقی، آذربایجان‌غربی، خوزستان و یزد، تعداد ۱۳ هزار و ۹۳۱ نفر به اورژانس بیمارستان‌های سراسر کشور مراجعه کرده‌اند که از این تعداد، ۸۵۴۷ نفر بیماران قلبی و ۵۳۸۴ نفر، بیماران تنفسی بوده‌اند.

خالدی ادامه داد: تهران رکورددار مراجعات به اورژانس در روزهای آلوده است. ۶۸۵۲ نفر در تهران به اورژانس مراکز درمانی و بیمارستان‌ها مراجعه کرده‌اند که ۴۲۱۹ نفر، بیمار قلبی و ۲۶۳۳ نفر نیز، بیمار تنفسی بوده‌اند./ایسنا

احضار شهردار و مدیر آبفای اهواز

عباس حسینی‌پویا، دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان خوزستان گفت: در پی بارندگی‌های اخیر در اهواز و ایجاد آبگرفتگی و سرریز شدن فاضلاب در شهرها و تهدید سلامت شهروندان، پرونده قضایی در دادسرای مرکز استان تشکیل و شهردار و مدیر آبفای اهواز به دادسرا احضار شدند. وی افزود: با وجود هشدارهای مکرر قبل از بارندگی، شهرداری و شرکت آب و فاضلاب متولیان اصلی آبگرفتگی و سرریز شدن فاضلاب به شهرهای مختلف اهواز هستند که موجب مشکلات زیست‌محیطی و نارضایتی شدید مردم از این دو مرجع شده است./جام‌جم‌دیلی

کشف محموله باله کوسه در چابهار

وحید پورمردان، مدیرکل حفاظت محیط زیست سیستان و بلوچستان گفت: محموله غیرمجاز باله‌های کوسه از دو دستگاه خاور در چابهار توسط محیط‌بانان و با همکاری پلیس آگاهی کشف شد.

وی افزود: متخلفان که قصد قاچاق و فروش باله‌های کوسه ماهیان در کشورهای همسایه را داشتند، توسط محیط‌بانان و با همکاری ماموران نیروی انتظامی و پلیس آگاهی چابهار دستگیر و جهت سیر مراحل قانونی تحویل مراجع قضایی شدند. پورمردان ادامه داد: در بررسی‌های به عمل آمده توسط کارشناس محیط‌زیست دریایی چابهار از محموله کشف شده، مشخص شد بیش از ۱۷۰۰ قطعه از انواع کوسه ماهیان کوچک و بزرگ، جهت تهیه این محموله صید شده و از بین رفته‌اند./جام‌جم‌دیلی

سهمیه بنزین برای معلولان

محمد نفریه، معاون توانبخشی سازمان بهزیستی کشور با بیان این‌که نزدیک به ۳۰ هزار پلاک خودروی ویژه معلولان در کشور وجود دارد، گفت: وزارت کشور با اختصاص سهیمه بنزین به معلولان موافقت کرده است.

نفریه ادامه داد: این موضوع به وزارت نفت ابلاغ می‌شود تا برای تمام خودروهای دارای پلاک ویژه معلولان و جانبازان، سهمیه بنزین علاوه بر سهمیه عادی در نظر گرفته شود. نحوه اعطای این سهمیه نیز به گونه‌ای خواهد بود که در کارت سوخت آنها شارژ خواهد شد./ایسنا

آمار ۹۸ درصدی باسوادی در پایتخت

سعید شهریاری، معاون سوادآموزی اداره‌کل آموزش و پرورش شهر تهران، گفت: ۹۸/۴ درصد افراد ده تا ۴۹ ساله پایتخت باسوادند. وی افزود: مبنای کار ما سرشماری سال ۱۳۹۵ است که در آن زمان در گروه سنی ۴۹-۱۰ ساله، ۹۰ هزار و ۱۱۲ نفر اظهار بی‌سوادی کردند. بر اساس سرشماری سال ۹۵، تعداد ۹۸/۴ درصد گروه سنی ۴۹-۱۰ سال در شهر تهران باسوادند و ۱/۶ درصد بی‌سوادند./فارس

واردات پانسمان میپلکس به کشور

محمدرضا شانه‌ساز، رئیس سازمان غذا و دارو گفت: اولین محموله پانسمان میپلکس بعد از تحریم‌ها وارد ایران شد. واردات این پانسمان به طور مرتب صورت خواهد گرفت. وی افزود: البته پیش از این هم بیماران ما با مشکل کمبود پانسمان مواجه نبودند. منتها در یك مقطع زمانی که ارسال پانسمان‌ها را یکباره و بدون پیش‌بینی قطع کردند، ما و بیمارانمان دچار مشکلاتی شدیم. در آن زمان تامین میپلکس با مشکل مواجه شد اما الان واردات میپلکس به طور مرتب صورت خواهد گرفت./ایلنا

۳۰ بهمن آغاز ثبت‌نام آزمون ارشد گروه پزشکی

ثبت‌نام آزمون کارشناسی ارشد رشته‌های گروه پزشکی سال ۱۳۹۹ از ۳۰ بهمن آغاز می‌شود و تا ۱۰ اسفند ۹۸ ادامه دارد. آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۹ گروه پزشکی در روزهای ۲۶ و ۲۷ تیر سال ۱۳۹۹ برگزار می‌شود. دفترچه راهنمای ثبت‌نام آزمون هفته آخر بهمن از طریق سایت مرکز سنجش آموزش پزشکی منتشر خواهد شد./مهر

در حوادث آبان حدود یک‌هزار شعبه بانک در سراسر کشور دچار خسارت‌های جزئی و کلی شدند

عکس: میزان

گزارش جام‌جم از نشست «خوانش جامعه‌شناختی وقایع اخیر؛ شورش حاشیه بر متن» که از سوی دانشگاه تهران برگزار شد

«حاشیه» چگونه به متن آمد؟

محمدحسین خودکار

جامعه

۴۰ روز از حوادث آبان ۹۸ می‌گذرد. وقایعی که با اعتراض برخی مردم به تصمیم ناگهانی شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا برای افزایش قیمت بنزین آغاز شد و با تحریك برخی عناصر وابسته جنبه‌ای شورش‌آمیز به خود گرفت و حوادث تلخی را رقم زد که در آن جمعی از نیروهای امنیتی، آشوبگران و البته برخی هموطنان بی‌گناه کشته و زخمی شدند.

در این میان، از همان نخستین روزهای بعد از وقوع حوادث آبان، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران سمت و سوی نشست‌های جامعه‌شناسانه خود را به طرف تحلیل علل و عوامل بروز این وقایع برد. البته این نهاد دانشگاهی، از خرداد امسال سلسله نشست‌هایی را با عنوان «فهم مختصات جامعه ایران» برگزار می‌کند، اما بعد از شکل‌گیری اعتراضات اخیر، این مرکز با دعوت از جامعه‌شناسان، کارشناسان علوم سیاسی و استادان علوم ارتباطات، جلساتی را برای تحلیل این وقایع برگزار کرد.

سیزدهمین جلسه از این سلسله نشست‌ها با عنوان «خوانش جامعه‌شناختی وقایع اخیر؛ شورش حاشیه بر متن» در سالن جلسات موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران برگزار شد. در این نشست که جمعی از استادان دانشگاه، دانشجویان علوم انسانی و خبرنگاران شرکت کرده بودند، علیرضا شجاعی‌زند، جامعه‌شناس و عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس، عناصر خارجی، معترضان و دولت را به عنوان سه ضلع اثرگذار در بروز حوادث آبان معرفی کرد و هادی خانیکی، پژوهشگر علوم اجتماعی و عضو هیات علمی دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی بی‌توجهی نهادهای حاکمیتی به هشدارهای کارشناسان درباره افزایش میزان نارضایتی‌های عمومی در سال‌های اخیر را به عنوان مهم‌ترین عامل بروز این حوادث ارزیابی کرد.

> **خانیکی:** بسیاری از مردم چه در کلانشهرها و چه در شهرهای کوچك‌تر معتقدند اوضاع کلی اقتصادی و اجتماعی جامعه ایران بدتر از ۵ سال پیش شده است و پیش‌بینی می‌کنند شرایط در ۵ سال آینده نیز دشوارتر از امروز شود

۳ ضلع حادثه

تقسیم‌بندی طرف‌های درگیر در حوادث آبان ۹۸ به سه ضلع اصلی مهم‌ترین بخش صحبت‌های شجاعی‌زند به عنوان نخستین سخنران پنجمین نشست خوانش جامعه‌شناختی وقایع اخیر را در بر می‌گرفت. او دولت را با همه وعده‌ها، سیاستگذاری‌ها و عملکردهایش به عنوان اولین ضلع اول این حوادث در نظر گرفت و عوامل خارجی شامل تحریم‌ها، فشارهای سیاسی، فضاسازی رسانه‌های بیگانه و تمهیدات میدانی عناصر وابسته را دومین ضلع وقایع آبان دانست. عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس همچنین نیروهای میدانی را شامل مردمی که صرفا برای اعتراض به شرایط دشوار اقتصادی به خیابان‌ها آمده بودند وکسانی که دست به ایجاد اغتشاش و تخریب اموال عمومی زدند، به عنوان ضلع سوم این حوادث معرفی کرد.

این جامعه‌شناس در بررسی نقش ضلع سوم در بروز حوادث آبان، نقدی هم به عنوان این نشست یعنی شورش حاشیه بر متن وارد کرد و گفت: من با عنوان تعیین‌شده برای این نشست مخالفم. زیرا در اعتراضات اخیر این‌طور نبود که همه حاشیه علیه همه متن برخاسته باشد. متاسفانه بعضی افراد درباره نقش حاشیه‌نشینان در بروز این وقایع بزرگنمایی می‌کنند. زیرا در بسیاری از مراکز شکل‌گیری اعتراضات، تعداد محدودی از معترضان همه حوادث و حواشی را رقم زدند.

شجاعی‌زند البته تاکید داشت طبقات فرودست بیش از دیگر گروه‌های اجتماعی تحت تاثیر افزایش قیمت بنزین قرار گرفته‌اند و به همین دلیل، در حوادث آبان این قشر بیش از همه به این تصمیم اعتراض داشتند. اما از نظر او، این به معنای آن نیست که لزوما حاشیه‌نشینان تعیین‌کننده‌ترین نقش را در بروز این وقایع داشتند.

عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس در تشریح نقش عوامل دیگر در بروز حوادث آبان با اشاره به تاثیر طراحی‌های عناصر خارجی به عنوان دومین ضلع این حوادث عنوان کرد: دشمنان ایران با توجه به شکست‌هایی که در طراحی حرکات میدانی مشابه در سال‌های گذشته داشتند، به این نتیجه رسیده‌اند که دیگر امکان انجام چنین تحرکاتی در شهرهای بزرگ وجود ندارد و باید دامنه اعتراضات را به شهرهای کوچك‌تر و مناطق حاشیه‌ای کلانشهرها سوق دهند.

این جامعه‌شناس بی‌موقع بودن تصمیم دولت برای افزایش ناگهانی قیمت بنزین را نیز به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل بروز وقایع اعتراضی آبان معرفی کرد. او تاکید کرد، با توجه به همه هشدارهای کارشناسان درباره تبعات اجتماعی این اقدام، انجام ناگهانی آن را حتی می‌توان به عنوان تلاشی عمدی برای برهم زدن جامعه تعبیر کرد؛ چرا که از نظر شجاعی‌زند، افزایش قیمت بنزین می‌توانست در پروسه‌ای تدریجی و در طول سالیان متمادی اتفاق بیفتد، اما دولت به طور ناگهانی آن هم در آستانه انتخابات مجلس دست به این اقدام زد.

تغییر در افکار عمومی

دومین سخنران این جلسه بی‌توجهی نهادهای تصمیم‌ساز به نتایج پژوهش‌های اجتماعی مختلف را که حاکی از افزایش نارضایتی‌های عمومی، نگرانی از آینده و کاهش همبستگی‌های اجتماعی است، به عنوان مهم‌ترین علت بروز حوادث آبان ۹۸ دانست. خانیکی در این باره توضیح داد، در سال‌های اخیر به‌ویژه بعد از وقوع حوادث دی ۹۶، مطالعات بسیاری از سوی نهادهای پژوهشی برای تحلیل شرایط اجتماعی کشور انجام شده است، اما نهادهای حاکمیتی کمتر به نتایج حاصل از این پژوهش‌ها در تصمیم‌گیری‌های خود توجه داشته‌اند.

او در این زمینه به پژوهش نشانه‌های تحول کیفی در افکار عمومی که از سوی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت ارشاد اسلامی انجام شده است، به عنوان تحقیقی جامع درباره تحلیل جامعه‌شناختی شرایط کشور اشاره کرد و در توضیح نتایج آن گفت: براساس آن تحقیق، سه تغییر مهم در افکار عمومی قابل ملاحظه است. نخست، تعمیق و تشدید نارضایتی‌ها، همزمان با گسترش دامنه موضوعاتی که موجب نارضایتی مردم شده است، دوم، شکل‌گیری هراس از آینده و سوم، زوال همبستگی‌های اجتماعی و کاهش انجام رفتارهای انسجام‌بخش در فضای عمومی جامعه.

عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی درباره کاهش امید به آینده در میان شهروندان ایرانی به این نکته اشاره کرد که براساس نظرسنجی‌های مختلف نهادهای پژوهشی رسمی، بسیاری از مردم چه در کلانشهرها و چه در شهرهای کوچك‌تر معتقدند اوضاع کلی اقتصادی و اجتماعی جامعه ایران بدتر از پنج سال پیش شده است و پیش‌بینی می‌کنند شرایط در پنج سال آینده نیز دشوارتر از امروز شود.

این پژوهشگر علوم اجتماعی همچنین درباره کاهش انجام رفتارهای انسجام‌بخش در جامعه ایران به تحقیق محسن گودرزی، پژوهشگر علوم اجتماعی که بلافاصله بعد از حوادث دی ۹۶ انجام شده است، استناد کرد و توضیح داد: امروزه پدیده‌های گسیخته‌ساز با شدتی مضاعف اشکال همبستگی‌های اجتماعی ایرانیان را تهدید می‌کنند؛ روندهایی که بخشی از آنها مربوط به معضلات جدید اجتماعی همچون فردگرایی است و بخشی دیگر نیز ریشه در مسائل قدیمی مثل قوم‌گرایی دارد.

اختلال ارتباطی دولت

خانیکی بعد از بیان همه این سخنان، تاکید کرد همه صحبت‌هایش براساس پژوهش‌هایی بود که اغلب نهادهای پژوهشی رسمی وابسته به دستگاه‌های اجرایی آن را انجام داده‌اند یا حتی در غیر این صورت، نتایج این تحقیقات به صورت‌های مختلف در اختیار نهادهای رسمی قرار گرفته، اما در همه این سال‌ها و حتی بعد از وقوع اعتراضات دی ۹۶، نهادهای حاکمیتی و به خصوص دستگاه اجرایی آن‌طور که باید و شاید به این پژوهش‌ها توجه نکرده‌اند.

او به عنوان یك استاد باسابقه علوم ارتباطات، اختلال ارتباطی موجود در دولت را علت اصلی بی‌توجهی دستگاه اجرایی به نتایج پژوهش‌های اجتماعی دانست و توضیح داد: اکنون دولت در شرایطی قرار گرفته است که نه می‌تواند صحبت‌های خود را به درستی به شهروندان منتقل کند و نه می‌تواند حرف‌ها و انتقادات شهروندان را به نحوی مطلوب بشنود.

عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی البته به جز دولت، دیگر دستگاه‌های سیاستگذار و همچنین نخبگان جامعه، احزاب سیاسی، رسانه‌ها، اصناف، دانشگاهیان، نهادهای مدنی و دیگر گروه‌های اجتماعی را به این اختلال ارتباطی دچار دانست و گفت: وقتی میان نهادهای تصمیم‌ساز با اقشار مختلف جامعه ساز و کار مناسبی برای گفت‌وگو وجود ندارد، زمینه بروز نارضایتی‌ها به شکل اعتراضات خیابانی ایجاد می‌شود. حال در این شرایط، به میزانی که نهادهای حاکمیتی بتوانند با آحاد جامعه به‌ویژه نهادهای مدنی گفت‌وگویی موثر داشته باشند، احتمال بروز این اعتراضات کمتر می‌شود.

پیشگیری از بحران

دقایق پایانی نشست خوانش جامعه‌شناختی وقایع اخیر، با طرح سوالات افراد حاضر در جلسه همراه بود. در این میان، یکی از دانشجویان علوم سیاسی دانشگاه تهران، با اشاره به حمایت رهبر معظم انقلاب از اقدام سران قوا برای افزایش قیمت بنزین، از علیرضا شجاعی‌زند سوال کرد آیا این اقدام رهبر انقلاب باعث خدشه به جایگاه ایشان نشد؟

عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس اما به نوعی با صحبت‌های این دانشجو مخالف بود و تاکید داشت در حوادث آبان ۹۸ بدنه اجتماع توجهی ویژه به صحبت‌های آیت‌ا... خامنه‌ای نشان دادند، زیرا اگر این اتفاق نمی‌افتاد، هم دامنه این اعتراضات می‌توانست شدیدتر باشد و هم کشور در مدت زمان بیشتری در این التهاب باقی می‌ماند.

او همچنین توضیح داد بیانات رهبر معظم انقلاب در روز یکشنبه ۲۶ آبان نیز بیشتر ناظر به مسؤولان بود تا مردم؛ زیرا در آن شرایط حساس کشور، برخی مدیران کشور تلاش داشتند یکدیگر را درباره نحوه تصمیمی‌گیری و اعلام ناگهانی افزایش قیمت بنزین مقصر جلوه دهند و اگر در این شرایط رهبر انقلاب از اصل این تصمیم حمایت نمی‌کردند و برای جلوگیری از تبعات آن دستور نمی‌دادند، پیامدهای اجتماعی این اقدام چند برابر می‌شد.

در پایان این نشست نیز هادی خانیکی در پاسخ به پرسش خبرنگار جام‌جم علت وجود اختلال ارتباطی در دستگاه اجرایی که حتی زمانی در ۹ ماه بدون سخنگو بودن دولت نیز نمود پیدا کرده بود، توضیح داد: مهم‌ترین عامل ایجاد این اختلال شکل‌گیری نامناسب بسترهای گفت‌وگو در میان دولت و البته دیگر نهادهای حاکمیتی با رسانه‌ها، نهادهای مدنی و گروه‌های اجتماعی است. این مساله باعث شده است که وقتی دولت یا نهادهای رسمی دیگر، پیامی را می‌دهند، این پیام به درستی به مردم به عنوان مخاطبان آن منتقل نمی‌شود و فهم مشترکی در میان آنها شکل نمی‌گیرد.

او البته تاکید داشت که ایجاد ارتباطی موثر میان نهادهای رسمی با آحاد جامعه کاری است بسیار دشوار که تلاش مضاعف مدیران روابط عمومی و سخنگویان دستگاه‌های حاکمیتی را می‌طلبد. این استاد علوم ارتباطات از مسؤولان روابط عمومی نهادهای رسمی خواست به این نکته توجه داشته باشند که برای موفقیت در ایجاد این ارتباط باید بتوانند نخ پاره‌شده ارتباط میان مردم، رسانه‌ها و نهادهای دولتی را دوباره گره بزنند. از نظر خانیکی، آنها برای این کار نیز چاره‌ای ندارند جز این که نخست گوش شنوایی برای پذیرش گلایه‌ها و انتقادات داشته باشند تا بعد بتوانند اهداف و برنامه‌هایشان را به درستی تبیین کنند.

جامعه+

ابعاد امنیتی و اجتماعی حوادث آبان

دکتر محمدصادق کوشکی

هیات‌علمی دانشگاه تهران

وقایع آبان ۹۸ را می‌توان از دو بعد کاملا متفاوت تحلیل کرد؛ نخست بعد امنیتی با این شرح که دسته‌جات سازمان‌یافته‌ای با هدایت سرویس‌های امنیتی بیگانگان و گروهك‌های تروریستی دست به انجام حرکت‌هایی خشن علیه اموال عمومی و جان شهروندان زدند. دوم، بعد اجتماعی با این توضیح که خشم فروخفته بخش‌هایی از مردم به خصوص اقشار ضعیف‌تر بعد از شنیدن خبر افزایش ناگهانی قیمت بنزین بروز پیدا کرد.

خشم پنهان گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه چند سالی است که در اثر سیاستگذاری‌های نامناسب دولت که معیشت این قشر را محدود کرده، روز به روز بیشتر می‌شود. به این صورت که تجمیع فشارهای اقتصادی و شرایط دشوار زیستی روی دوش اقشار مستضعف، از این گروه انبار باروتی ساخته است که هر جرقه کوچکی همچون سه برابر شدن قیمت بنزین می‌تواند باعث مشتعل شدن آن شود.

در اتفاقات تلخ آبان ماه نیز شاهد آن بودیم که بیشتر التهابات در سکونتگاه‌های اقشار ضعیف‌تر اجتماع به‌ویژه حاشیه کلانشهرها رخ داد. یعنی همان نقاطی که ساکنان آن از سر ناچاری به زندگی در آن مناطق پناه برده‌اند و علاوه بر مشکلات معیشتی با معضلات اجتماعی عدیده‌ای نیز دست و پنجه نرم می‌کنند که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به بحران هویت اشاره کرد. چراکه حاشیه‌نشینان از مناطق مختلف مهاجرت کرده‌اند و با از دست دادن هویت سابق خود، نتوانسته‌اند هویت جدید شهری به دست آورند.

احساس تبعیض روزمره نیز یکی دیگر از معضلاتی است که حاشیه‌نشینان با آن مواجهند. چراکه این افراد وقتی سطح زندگی خود را با طبقات برخوردار یا حتی متوسط شهری مقایسه می‌کنند، احساس می‌کنند که در تخصیص امکانات و منابع به آنها بی‌توجهی شده و این‌طور به نظرشان می‌رسد که مسؤولان سهم و ارزشی برای آنها قائل نیستند.

حال در شرایطی که بحران هویت و احساس تبعیض به مشکلات معیشتی حاشیه‌نشینان اضافه شده و در کنار آن، این افراد در زندگی روزمره خود با موجی از اخبار ناامیدکننده در فضای مجازی مواجه می‌شوند، نوعی خشم و سرخوردگی آنها را فرامی‌گیرد که می‌تواند با اتفاقاتی همچون افزایش قیمت بنزین به صورت انجام حرکت‌های اعتراضی بروز پیدا کند.

اعتراضات این دسته از مردم، حرکت‌هایی سازمان‌یافته و برنامه‌ریزی‌شده نیست و اصولا چنین تحرکاتی نمی‌تواند آسیب‌های جدی به اموال عمومی یا شخصی شهروندان وارد کند. البته ممکن است که این عده از سر خشم مراکزی را نیز تخریب کنند، اما نوع تخریب‌های آنها با حرکت‌های تخریبی گروه‌های سازمان‌یافته ضدامنیتی به‌شدت متفاوت است. از این جهت، با نگاهی به برخی اتفاقات آبان ۹۸ مثل حمله به مراکز دولتی، قضایی و پاسگاه‌های انتظامی می‌توان عمده حرکت‌های تخریبی را در این حوادث کار همان گروه اول دانست.